

بررسی جامعه‌شناختی رابطه رسانه‌های جدید و شکاف بین نسلی در بین جوانان ۲۰-۲۸ ساله و والدین شان

زهرا حضرتی صومعه^۱

محمد رحیمی^۲

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۹/۲۲

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۴/۱۱/۷

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف بین نسلی در بین جوانان و والدین شان در شهر خلخال انجام گرفته است. چارچوب نظری پژوهش حاضر بر اساس نظریات دگرگونی ارزشی اینگلههارت، جامعه‌شناسی شناخت برگر و لاکمن، فردگرایی جورج زیمل و سطوح ارزشی بنگستون می‌باشد. روش این پژوهش، پیمایشی و از نوع توصیفی و تبیینی است و با تکنیک «پرسشنامه توام با مصاحبه و مشاهده» که دارای اعتبار صوری و اعتبار سازه‌ای و اعتماد (آلفای کرونباخ بالای ۷۰ درصد) به گردآوری اطلاعات اقدام شد. جامعه آماری این پژوهش کلیه جوانان ۲۰-۲۸ سال شهر خلخال و والدینشان (۶۴۸۹ نفر) هستند. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران محاسبه و ۳۶۴ نفر به دست آمد. روش نمونه‌گیری، تلفیقی از نمونه‌گیری‌های خوشه‌ای چندمرحله‌ای و سهمیه‌ای است. در نهایت در بررسی فرضیه‌های تحقیق نتایج زیر حاصل شده است: بین استفاده از رسانه‌های جدید (متغیر مستقل) و شکاف ارزشی، شکاف نگرشی، شکاف رفتاری و شکاف ارتباطی جوانان و والدین (متغیر وابسته) رابطه معنی‌داری وجود دارد. همچنین، شکاف بین نسلی در بین گروه‌های مختلف پایگاه اجتماعی-اقتصادی اختلاف معنی‌داری در سطح ۰,۰۱ وجود دارد و گروه‌های اجتماعی-اقتصادی بالا با میانگین ۳,۹۳۵۷ بیشترین شکاف نسلی را دارا بودند.

واژگان کلیدی: رسانه‌های جدید، شکاف ارزشی، شکاف نگرشی، شکاف رفتاری و شکاف ارتباطی

---

^۱ استادیار جامعه‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی (نویسنده مسئول)

E-mail: Zahra.hazrati@gmail.com

^۲ دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی و مدرس دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خلخال

در طول چند دهه اخیر، تغییرات وسیعی در داخل نهاد خانواده رخ داده است. در روند تغییر و تحول خانواده، برخی کارکردهای آن به نهادهای اجتماعی دیگر واگذار شده و خانواده با برخی اختلالات کارکردی^۱ روبروست. انتقال موارث فرهنگی^۲، ارزش‌ها^۳ و هنجارها^۴ به نسل بعد، از وظایف و کارکردهای خانواده است، اما بسیاری از عوامل مهم و اثرگذار، کارکرد این نهاد را با اختلال و ابهام روبرو می‌کند. نهاد خانواده در ایران، در طول تاریخ همواره با تحولات اجتماعی جهان دستخوش انواع تغییر و تحولات شده و اشکال مختلفی به خود گرفته است. (زمانیان، ۱۳۸۷: ۱۰) از سوی دیگر، شناخت و درک صحیح جامعه ایران ایجاب می‌نماید که تغییر و تحول نهاد خانواده ایرانی مورد مطالعه قرار گیرد و فهم و تحلیل درست آسیب‌های موجود در جامعه، مستلزم آسیب‌شناسی خانواده است.

یکی از مهم‌ترین مسائل حوزه آسیب‌شناسی خانواده، مسأله شکاف نسلی^۵ بین والدین به‌عنوان نسل دیروز و فرزندان به‌عنوان نسل امروز است. در خانواده معاصر، به دلایل مختلفی چون: افزایش فردگرایی^۶، اهمیت یافتن حقوق فردی، کاهش اقتدار والدین و افزایش سریع و وسیع ارتباطات جمعی^۷، فرزندان فاصله بیشتری با والدین پیدا کرده‌اند. با وجود اینکه فرزندان در یک فضای فرهنگی مشترک با والدین زندگی می‌کنند، اما در مقایسه با آنها اطلاعات، گرایش‌ها و رفتارهای متفاوتی دارند. عوامل متعددی بر این پدیده تأثیر می‌گذارند و بر دامنه این شکاف روز به روز می‌افزایند. سرعت تحولات و بسط ارتباطات با جهان توسعه‌یافته، توجه بیشتر جوانان به برنامه‌های جهانی شدن فرهنگ، رسانه‌ها، گسترش روزافزون انجمن‌ها و کانون‌هایی غیر از کانون خانواده برای پیوستن و تعلق یافتن جوانان به آنها و غیره از آن جمله است. (میرساردو و صداقت، ۱۳۸۸: ۷۴)

امروزه، با ورود وسایل و تکنولوژی‌های جدید به عرصه خانواده‌ها شاهد آنیم که والدین و فرزندان ساعت‌های متمادی در کنار یکدیگر می‌نشینند، بدون آنکه حرفی برای گفتن داشته باشند. دیگر کمتر نشانه‌ای از وجود آن نوع خانواده‌هایی در دست است که والدین و فرزندان دور هم بنشینند و درباره موضوعات مختلف خانوادگی و کاری با هم گفتگو کنند و نظرات همدیگر را راجع به موضوعات مختلف

---

۱ functional disorders
۲ cultural heritages
۳ values
۴ norms
۵ generation gap
۶ individualism
۷ mass communications

جویا شوند. در شرایط فعلی، روابط موجود میان والدین و فرزندان به سردی گرائیده و دو نسل به دلیل داشتن تفاوت‌های اجتماعی^۱ و تجربه‌های زیسته^۲ مختلف، زندگی را از دیدگاهی متفاوت می‌نگرند و مطابق با بینش خود آن را تفسیر می‌کنند. نسل دیروز (والدین) احساس دانایی و با تجربگی می‌کند و نسل امروز (جوانان) که خواهان تطابق با پیشرفت‌های روز است، در برابر آنها واکنش نشان می‌دهد و چون از پس منطق و نصیحت‌های ریشه‌دار و سرشار از تجربه آنها بر نمی‌آید، به لجبازی روی می‌آورد. (دانائی، ۱۳۸۴: ۸)

در جامعه دیروز شهر خلخال که یک جامعه سنتی بود، جوان تابع کامل آرای والدین بود و دستورات آنان را بی‌چون و چرا اطاعت می‌کرد و چنانچه از تندخویی گاه و بی‌گاه والدین خود آزرده خاطر می‌شد، حق اعتراض نداشت. امروزه هرچه زمان به پیش می‌رود، جوانان نسبت به والدین و بزرگسالان خود بی‌اعتنا تر می‌شوند و آنان را کم‌اطلاع و گاه بی‌اطلاع از دانش روز می‌پندارند. از آنجا که بروز چنین رفتاری برای والدین قابل پذیرش نیست، در برابر آن واکنش نشان می‌دهند و همین عمل باعث می‌شود که ارتباطات عاطفی صمیمانه میان دو نسل از بین برود. از سوی دیگر، جوان امروز شهر خلخال به دلیل اجتماعی شدن متفاوت و دگرگونی جامعه، خواهان آن است که به سبک امروزی زندگی کند و از اینکه والدین آداب و رسوم و ارزش‌های خاص خود را در خانه اعمال می‌کنند، احساس خرسندی نمی‌کند. چنین است که هر کس طبق نگرش و دیدگاه خود عمل می‌کند و دو نسل با مشکلات متعدد رو به رو می‌شوند. بدین ترتیب، پژوهش حاضر بر آن است تا رابطه رسانه‌های جدید (تلگرام، واتس‌آپ، اینستاگرام، تانگو، لاین، بی‌تالک، وی‌چت و ...) و شکاف بین نسلی را مورد مطالعه قرار دهد و به سوال اصلی زیر پاسخ گوید:

استفاده از رسانه‌های جدید چه تأثیری بر شکاف بین نسلی دارد؟

طرح و بیان مسئله تحقیق

ارل رابینگتن و مارتین واینبرگ^۳ در اثرشان با عنوان "رویکردهای نظری هفتگانه در بررسی مسائل اجتماعی" معتقدند که رویکردهای تئوریک جامعه‌شناختی^۴ عمدتاً شامل ایده راهبر اصلی است که مفهوم سازی و تجزیه و تحلیل مسائل اجتماعی، از این دیدگاه‌ها پیروی می‌کنند. در عین حال منعکس کننده مجموعه خاصی از ایده‌ها و فرضیه‌های مربوط به طبیعت مخاطبان و جامعه یا نظام اجتماعی نیز می‌باشند.

۱ social different

۲ life experiences

۳ E. Rubington & M. Weinberg, 1999

۴ Sociological Approach

درواقع از این منظر، همواره دو سؤال اساسی نزد جامعه‌شناسان و جرم‌شناسان به ویژه متقدمان در بررسی مسائل اجتماعی مطرح بوده است:

اولاً، در زمینه یگانگی و نظم اجتماعی^۱ چه چیزی مخاطبان را به عنوان اعضای نظام اجتماعی به هم پیوند می‌زند و جامعه را به کار می‌اندازد؟

ثانیاً، نظام اجتماعی در زمینه فرآیند توسعه و تغییر اجتماعی^۲ به کدام سو می‌رود و جامعه چگونه حرکت می‌کند؟

در جمع‌بندی دیدگاه‌های تئوریک پیرامون مسائل اجتماعی و برای پاسخ‌گویی به دو سؤال اساسی یعنی نظم و تغییر در جامعه‌شناسی و جرم‌شناسی در قالب تعاریف، علت‌ها، شرائط، پیامدها و راه‌حل‌ها، می‌توان به رویکردهای هفتگانه زیر اشاره نمود/ک (رایبینگتن و واینبرگ، ۱۳۸۲: ۲۱-۱۵ و ۲۷۷)

۱. در رویکرد آسیب‌شناسی اجتماعی^۳، بر مخاطبان تأکید می‌شود. لذا در این رویکرد، مخاطبان با اتکا به قانون، به واکنش‌های اجتماعی می‌پردازند.

۲. در رویکرد بی‌سازمانی اجتماعی^۴، بر قوانین و مقررات اجتماعی تأکید می‌شود. لذا در این رویکرد، تولید‌کننده اصلی نقش‌های اجتماعی مخاطبان، قوانین و مقررات اجتماعی هستند.

۳. در رویکرد کجرفتاری^۵، بر نقش‌ها و موقعیت‌های اجتماعی تأکید می‌شود. لذا در این رویکرد، اصولاً نقش‌های کجروانه و قانون‌شکنانه مخاطبان موجب تسریع واکنش‌های اجتماعی می‌شوند.

۴. در رویکرد آنگزنی^۶، تنها بر واکنش‌های اجتماعی تأکید می‌شود. لذا در این رویکرد، معمولاً نقش‌های کجروانه و قانون‌شکنانه مخاطبان پیامد اصلی واکنش‌های اجتماعی محسوب می‌گردند.

۵. در رویکرد تضاد ارزش‌ها^۷، بر ارزش‌ها و منافع اجتماعی تأکید می‌شود. لذا در این رویکرد، تولید‌کننده قانونی نقش‌های اجتماعی مخاطبان، ارزش‌ها و منافع اجتماعی می‌باشند.

۶. در رویکرد انتقادی^۸، بر روابط طبقاتی موجود در نظام اجتماعی تأکید می‌شود. لذا در این رویکرد، نقش‌های نقش‌های اجتماعی مخاطبان، تولید‌کننده قانونی ارزش‌ها و منافع اجتماعی می‌باشند.

---

۱ Social Order & Integration

۲ Social Change & Development

۳ Social Pathology

۴ Social Disorganization

۵ Deviant Behavior

6 Labeling

7 Value Conflict

8 Critical

۷. در رویکرد برساختگرایی اجتماعی یا سازه‌ای^۱، بر فرآیند اقامه دعوی تأکید می‌شود. لذا در این رویکرد، واکنش‌های اجتماعی مخاطبان، تولید کننده قانونی ارزش‌ها و منافع اجتماعی در نظام اجتماعی می‌باشند. بنابراین با توجه به رویکردهای نظری هفتگانه در بررسی مسائل اجتماعی، می‌توان گفت رویکرد محقق در تحقیق حاضر مبتنی بر رویکرد تلفیقی (آسیب شناسی اجتماعی و تضاد) است؛ به طوری که ابتدا به بررسی آسیب شناختی شکاف بین نسلی در حوزه خانواده می‌پردازد و تأثیر ورود رسانه‌های جدید را بر تغییرات جاری در روابط والدین و فرزندان مورد بررسی قرار می‌دهد. سپس تضاد بین دو نسل والدین و فرزندان را در حوزه‌های ارزشی، نگرشی، رفتاری و ارتباطی بررسی می‌نماید.

اهمیت و ضرورت انجام پژوهش

یکی از دلایل اصلی اهمیت یافتن موضوع شکاف نسل‌ها، پاشیدگی اجتماعی احتمالی بر اثر شکاف نسلی است که می‌توان آثار آن را در ارتباطات اجتماعی میان افراد خانواده مشاهده کرد. همچنین، اختلال در فرآیند همانندسازی^۲، وقفه در الگوپذیری نسل جوان و نوجوان و کاهش فصل مشترک‌های عاطفی و دلبستگی نسل جوان به فرهنگ و ارزش‌های فرهنگی نسل بالغ، کاهش وفاق و اجماع بر سر سنت‌های کهن و تأخیر در جریان جامعه‌پذیری، از جمله مواردی هستند که شکاف نسلی را به عنوان یک مسأله اجتماعی مطرح می‌سازند. (حقیقتیان و عباسی، ۱۳۸۹: ۱۷۶)

با توجه به موارد فوق، این ضرورت احساس گردید که باید به بررسی دلایل ایجاد شکاف بین دو نسل جوانان و والدین و نیز راه‌های کاهش آن پرداخت تا با توجه به پیشرفت و توسعه جامعه همگام با زمان، به جامعه‌ای امن و توأم با آرامش و درک بین دو نسل دست یافت؛ به صورتی که در پرتو آن، نسل جوان نگاه خود را از «بیرون» به «درون» و از «گسست» به «پیوست» معطوف بدارد.

از سوی دیگر، به لحاظ کاربردی می‌توان با شناخت نظام ارزشی در والدین و جوانان، به تفاوت‌های موجود میان این دو نسل پی برد و آگاهی‌های لازم را در جهت کاهش شکاف نسل‌ها به دست آورد. برای توفیق هر چه بیشتر در برنامه‌ریزی‌ها و اقداماتی که به منظور بهبود وضعیت جوانان صورت می‌گیرد و نیز اطلاع از ترجیحات، نیازها و علل رفتارهای گوناگون آن‌ها، به ناچار باید از مطالعه نگرش‌های آنان شروع کرد و با بررسی علل و عوامل مختلف تأثیرگذار بر تفاوت نگرش آن‌ها را با والدینشان - که نمونه نسل

---

1 Social Constructionist
2 assimilation

گذشته و فرهنگ سنتی جامعه هستند- به راهکارهای مناسب برای خانواده‌ها، کارشناسان امور تربیتی و متولیان امور فرهنگی دست یافت. از سوی دیگر، محقق به عنوان یک فرد جوان از جامعه که خود از نزدیک شاهد مسائل و مشکلات می باشد، درصدد است تا بداند چه علل و عواملی سبب فاصله گرفتن جوانان از والدین خود و سردی روابط بین آنها شده است.

اهداف پژوهش

هدف کلی: تبیین جامعه‌شناختی عوامل مؤثر بر شکاف نسلی در خانواده‌ها (با تکیه بر گرایش به رسانه‌های جدید در بین خانواده‌های شهر خلخال).

اهداف جزئی:

- ۱- سنجش متغیر وابسته (میزان شکاف نسلی ارزشی، رفتاری، نگرشی و ارتباطی در خانواده‌ها).
- ۲- سنجش متغیرهای مستقل (گرایش خانواده‌های شهر خلخال به رسانه‌های جدید به عنوان متغیرهای زمینه‌ای).
- ۳- سنجش رابطه بین متغیرهای مستقل (عوامل مؤثر) و متغیر وابسته (آزمون فرضیه‌های تحقیق).

پیشینه پژوهش

در مورد رسانه‌ها و تأثیرات آن بر روابط بین نسلی تحقیقات متعددی در ایران انجام گرفته است، ولی تحقیق مستقلی که تأثیر رسانه‌های جدید را در ایجاد شکاف بین نسلی مورد بررسی قرار دهد انجام نشده است. از این رو، به برخی از تحقیقاتی که در آنها رابطه رسانه‌ها و شکاف بین نسلی مورد بررسی قرار گرفته است، اشاره می‌شود.

پژوهش‌های داخلی

"تأثیر جهانی شدن و نقش رسانه‌ها در افزایش شکاف نسلی خانواده‌ها"، عنوان پژوهشی است که توسط احمدی و همکاران (۱۳۹۳) انجام شده است. نگارندگان در این مقاله، با استفاده از روش اسنادی- کتابخانه‌ای تأثیر استفاده از رسانه‌های جمعی و فرآیند جهانی شدن را بر روی شکاف ارزش‌های بین نسلی مورد بررسی قرار داده‌اند. یافته‌های این پژوهش بیانگر این است که اشاعه رسانه‌های جمعی منجر به تغییر ارزش‌ها شده است؛ به طوری که در عصر کنونی، جهانی شدن ارتباطات و رسانه‌ها بر شکاف ارزش‌های

نسلی تأثیر گذاشته و گسترش تدریجی رسانه‌های جمعی و سایل ارتباطی چنان بر زندگی بشر سایه افکنده که اثرات مثبت و منفی فراوانی بر زندگی بشر به جای نهاده است. (احمدی و دیگران، ۱۳۹۳)

صبوری خسروشاهی (۱۳۹۳) در پژوهشی به بررسی تفاوت نسلی در خانواده‌های شهر تهران پرداخته است. محقق با استفاده از نظریات مانهایم (تجارب نسلی)، بنگستون (جامعه پذیری نسل ها) و اینگلهارت (دگرگونی ارزش ها) تلاش کرده است تا تفاوت بین نسلی در خانواده را تشریح کند. روش تحقیق نگارنده در این پژوهش پیمایش بوده و از طریق پرس و جو در دو منطقه سه و هفده شهر تهران و با نمونه ای ۳۹۸ نفری به گردآوری داده‌ها اقدام کرده است. یافته های این پژوهش نشان می‌دهد که میان والدین و فرزندان تفاوت بین نسلی تا حدی وجود دارد، اما شاخص کل نشان می‌دهد که این تفاوت بین نسلی شکل بحرانی ندارد- در واقع ما شاهد نوعی وفاق نسبی هستیم. بیشترین حوزه های تفاوت نسلی میان فرزندان و والدین در زمینه دوستی دختر با پسر و کمترین تفاوت در معاشرت با دوستان همجنس بوده است. (صبوری خسروشاهی، ۱۳۹۳)

محمد پور و آزادی‌نژاد (۱۳۹۲) با مطالعه بر روی ۴۵۰ نفر از شهروندان تهرانی از دو گروه سنی ۱۵ تا ۲۵ سال و ۴۰ تا ۶۰ سال ساکن در سطح مناطق ۲۲ گانه تهران، تاثیر رسانه‌های الکترونیکی (اینترنت) در ایجاد شکاف بین نسلی را مورد بررسی قرار داده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که محتوای اینترنت و برقراری ارتباط در این فضای مجازی بر ایجاد شکاف نسلی میان فرزندان و والدین خانواده های تهرانی تأثیر دارند، اما دوست‌یابی به عنوان یکی از شقوق فرهنگ پذیری و همچنین برخورداری آنها از اینترنت، تأثیری در شکاف میان این دو نسل ندارد. (محمدپور و آزادی نژاد، ۱۳۹۲)

نوغانی و چرخ زرین (۱۳۹۱) در یک تحقیق پیمایشی که از جامعه ۱۰۵ نفری دانشجویان به‌عمل آوردند، متوجه شدند عوامل متعددی بر میزان تعاملات اعضا مؤثر است که می‌توان به نقش اینترنت و شبکه اجتماعی فیس‌بوک اشاره نمود. نفوذ سریع و افزایش تعداد کاربران فیس‌بوک در میان نسل جوان به‌ویژه دانشجویان غیرقابل اغماض است. بنابراین، شبکه اجتماعی فیس‌بوک توانسته است بر کیفیت شکل‌گیری روابط اجتماعی در میان جوانان و ارزش‌های خانواده تأثیر گذارد. هرچه میزان استفاده از شبکه‌های مجازی در فضای خانواده بیشتر باشد، تعاملات کاهش یافته و سرمایه اجتماعی پیوندی در خانواده بیشتر رو به زوال می‌رود. (نوغانی و چرخ زرین، ۱۳۹۱)

پژوهش های خارجی

اسمیت، رجز و برادی^۱ (۲۰۰۲) در تحقیقی با عنوان "شکاف نسلی: وساطت تکنولوژی در مدیریت شبکه های اجتماعی شخصی" به بررسی میزان و چگونگی استفاده جوانان و والدین از وسایل ارتباط جمعی، پیام کوتاه، پست الکترونیکی، تلفن همراه، و تلفن می پردازند. یافته های پژوهش نشان می دهد که جوان ترها به طور کاملاً متفاوتی از والدین خود و پیرترها از این وسایل استفاده می کنند. جوان ترها بیشتر اوقات خود را با خانواده و دوستان می گذارند، اما زمانی که نمی توانند با آنها باشند از انواع مختلف وسایل یادشده برای پرکردن اوقات خود استفاده می کنند.

استو دانکن (۲۰۰۱) دارای دکترای مطالعات خانواده از دانشگاه پردیو در پاسخ به این پرسش که آیا در جامعه امروز شکاف نسلی وجود دارد، در مطالعه ای پیمایشی چهار نسل ۱۸-۳۰ سال، ۳۱-۴۸ سال، ۴۹-۶۲ سال و ۶۳ سال و بالاتر را با هم مقایسه نمود. وی برای بررسی ارزش ها و باورهای نسل های مختلف چندین سوال نظیر آیا سخت کار کردن وسیله ای برای رسیدن به پیشرفت است؟ و آیا امریکا بهترین مکان در دنیا برای زندگی است؟ از این نسل ها پرسید. نتایج مطالعه وی، همبستگی قابل توجهی را در پاسخ های نسل های مختلف نشان می دهند. در حالی که بسیاری از پیمایش ها رویکرد شکاف نسلی را رد کرده اند، این مطالعه نشان داد که اگرچه جوانان تمایل دارند ارزیابی های همسالان نشان را در مورد چیزهایی مثل موسیقی و لباس ارزشمند بدانند، اما در ارزش ها و راهبردهای اساسی در حوزه های مهم تر زندگی مثل اهداف شغلی، از والدین خود الگوبرداری می کنند.^۲

رابرت پاتنام (۲۰۰۰) جامعه شناس آمریکایی و استاد دانشگاه هاروارد یکی از کسانی است که تفاوت نسلی را به طور تجربی به تصویر کشیده است. وی به خوبی نشان داده است که از دهه ۶۰ تا به امروز، جامعه آمریکا شاهد افول تدریجی آنچه وی "سرمایه اجتماعی" می نامد، بوده است. نشانه های عمده این افول را در تضعیف ارتباطات اجتماعی، افول حساسیت های سیاسی، تخریب اعتماد عمومی و خودمحوری شدن روزافزون آمریکایی ها می توان دید. نکته محوری در مطالعه پاتنام که به بحث ما مربوط می شود، این است که این روند نزولی مشارکت مدنی، نسل به نسل شدت گرفته است تا جایی که کمترین میزان مشارکت مدنی و حساسیت اجتماعی را در میان متولدان دهه های ۶۰ و ۷۰ می توان مشاهده کرد. مهم ترین این

1 Smith, et al, 2002

2 Duncan, 2001

تمایزات عبارت‌اند از: فردگرایی و نیز مادی‌گرایی بیشتر جوانان، ارتباطات کم عمق اجتماعی، نارضایتی بیشتر، مشارکت اجتماعی کمتر، سوءظن و بی‌اعتمادی نسبت به سایرین و نیز نسبت به حکومت^۱.

جاکوبسن (۱۹۷۵) در یک بررسی تجربی که بر روی شکاف بین نسلی انجام داده بود به این نتیجه رسید که بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی خانواده با عدم توافق ارزشی بین والدین - فرزندان رابطه معنی‌داری وجود دارد. به عقیده وی، شکاف بین نسلی در خانواده‌های با خاستگاه طبقاتی کارگر (طبقه پایین) بیشتر است و والدین طبقات پایین که فرزندانشان تحصیلات بالاتری نسبت به فرزندان با تحصیلات پایین هم طبقه شان دارند، شکاف نسلی بیشتری را تجربه می‌کنند. از سوی دیگر، والدین با سطح اقتصادی بالاتر که نسبت به دیگر والدین هم سطح خود سواد پایتتری دارند، فاصله بیشتری با فرزندانشان دارند. بر اساس یافته‌های وی با افزایش سطح تحصیلات فرزندان، شکاف بین نسلی افزایش می‌یابد. وی همچنین معتقد است که بین جنسیت و شکاف بین نسلی رابطه وجود دارد؛ به طوری که عدم توافق فرزندان مونث کمتر است. وی استدلال می‌کند که ارتباط دختران با خانواده‌هایشان بیشتر از پسران است^۲.

یوت شونفلونگ (۲۰۰۱) در بررسی با عنوان "بررسی انتقال بین نسلی ارزش‌ها" که بر روی ۲۰۰ تن از پدران و فرزندان ترکیه ای ساکن در دو منطقه آلمان و ۱۰۰ تن از پدران و فرزندان ساکن در ترکیه انجام داد، به این نتیجه رسید که تحصیلات به صورت منبع شخصی انتقال دهنده، آثار مثبتی بر این انتقال دارد. با افزایش سواد، پدران الگوهای شایسته‌ای برای فرزندانشان هستند. الگوی شایسته بودن به شدت به انتقال بهتر ارزش‌ها منجر خواهد شد. به علاوه، پدر تحصیل کرده مهارت‌های بیشتری برای انتقال دارد. وی در زمینه انتقال ارزشی به این نتیجه رسید که بین فردگرایی - جمع‌گرایی و انتقال ارزشی رابطه وجود دارد. به این صورت که در فرهنگ‌های جمع‌گراتر انتقال ارزشی بهتر صورت می‌گیرد؛ به بیان دیگر، هر چقدر جوانان جمع‌گراتر باشند، بیشتر به آمال و خواسته‌های خانوادگی وفادارند و فردگرایی جوانان بستری برای فاصله افتادن بین جوانان و بزرگسالان است^۳.

مرتز و همکارانش در تحقیقی (۲۰۰۹) به بررسی همبستگی بین‌نسلی در خانواده‌های مهاجران به هلند پرداخته و دریافته‌اند که علاوه بر آنکه میزان تلاش نسل اول مهاجران برای ایجاد همبستگی خانوادگی بسیار بیشتر است، سابقه اجتماعی مهاجران نیز در این امر دخیل است. به عنوان مثال، مهاجرانی که از

---

1 Putnam, 2000: 260

2 Jacobsen et al, 1975: 48

3 Schonpflug, 2001:174

خاورمیانه می‌آیند، میزان همبستگی بین‌نسلی بیشتری نسبت به مهاجران افریقایی نشان می‌دهند. این محققان علت را در ابعاد مذهبی نیز یافته‌اند که به واسطه آن، احترام به ارزش‌های مذهبی موجب افزایش همبستگی درون خانواده می‌شود. ناگفته پیداست که زمینه‌های مذهبی والدین گاه با باورداشت‌های لامذهبان، شکاکانه و یا دیگر مذاهب جامعه جدید نیز تلاقی می‌کند و به همین سبب، مشکلات دیگری بر سر راه خانواده‌ها پیدا می‌شود. علاقه به فرهنگ سرزمین مادری که برای غلبه بر شکاف ناشی از هویت دوگانه دیر یا زود به سراغ جوانان مهاجر می‌آید، گاه خود موجب بروز تعارضاتی می‌شود- اگر این فرهنگ با باورداشتی مذهبی درهم آمیخته باشد.

چارچوب نظری و مدل مفهومی پژوهش

رویکردهای موجود در حوزه شکاف نسلی، ابعاد متعدد و متنوعی را شامل می‌شود؛ به گونه‌ای که در تبیین پدیده شکاف نسلی بر مبنای رویکردهای نظری بر عوامل اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و معرفتی تأکید می‌شود. در این پژوهش برای رسیدن به تحلیلی جامع، شکاف بین نسلی را در سه سطح مورد بررسی قرار می‌دهیم. متفکرینی چون اینگلهارت با رویکرد کلان، برگر و لاکمن در سطح میانی و در نهایت جورج زیمل و بنگستون در سطح خرد به بررسی این مسئله پرداخته‌اند. از این رو، در ادامه شرحی از این نظریات آورده می‌شود:

تئوری‌های تبیین‌کننده متغیر وابسته (میزان شکاف نسلی ارزشی، رفتاری، نگرشی و ارتباطی در خانواده‌ها)

از نظر زیمل، تمدن نوین حلقه‌های اجتماعی افراد را نیز تغییر داده است؛ به طوری که انسان در جوامع پیشین در حلقه‌های اجتماعی محدودی مانند شهر، خانواده، خویشاوندان و دوستان قرار گرفته بود و شخصیت، ارزش‌ها و ایدئولوژی او در همین حلقه‌ها شکل می‌گرفت. اما جهان نوین از نظر اصل سازمانی و حلقه‌های اجتماعی تفاوت بنیادین پیدا کرده است. یک فرد می‌تواند در تشکلهای مختلف عضو شود بدون آنکه هر کدام از این حلقه‌ها تمامی شخصیت وی را در بر بگیرند. براساس نظر زیمل، با توجه به اینکه در جهان نوین تعلق‌ها جدا از همدیگرند و افراد بیشتر است، هرچه تعداد عضویت فرد در تشکلهای بیشتر باشد زمینه تشابه ارزشی بین فرد و جامعه بیشتر می‌شود و بالعکس. از طرف دیگر، انشعاب تعلق گروهی یک نوع منحصر به فرد بودن و آزادی را بیدار می‌سازد. وجود حلقه‌های اجتماعی پیش شرط

فردگرایی است. به این لحاظ نه تنها انسان‌ها نسبت به یکدیگر ناهمانند می‌شوند، بلکه این فرصت را می‌یابند که در زمینه‌های اجتماعی گوناگون بدون زحمت حرکت کنند. (کوزر، ۱۳۸۷: ۲۶۳)

برگر و لاکمن، تناقض میان پرورش اجتماعی اولیه و ثانویه را یکی از عوامل موثر بر شکاف بین نسلی می‌دانند. به عقیده اینان، زمانی که فرد آنچه را که در درون خانواده (پرورش اجتماعی اولیه) با آنچه را که در جامعه (پرورش اجتماعی ثانویه) اشاعه داده می‌شود متناقض ببیند، دچار نوعی بحران هویت می‌شود. به نظر این دو متفکر، در جامعه‌ای که وحدت ارزشی از بین برود، انسان با گروه‌های مختلفی سر و کار دارد که در هر یک از آن‌ها یک نوع ارزش خاصی حاکم است که گاه در گروه دیگر ارزش نیست. در چنین وضعیتی که در آن نسل فرزندان با ارزش‌های متنوع و بعضاً متناقض روبرو می‌شود، فرصت بیشتری در گزینش و انتخاب ارزش‌هایش دارد و از این طریق امکان بروز شکاف در ارزش‌های نسل‌ها افزایش می‌یابد. همچنین، برگر و لاکمن معتقدند امکان فردگرایی با امکان پرورش اجتماعی ناموفق پیوند مستقیم دارد. بنابراین با گسترش فردگرایی در بین نسل فرزندان پای‌بندی آن‌ها به تعلقات و ارزش‌های نسل پیشین کمتر و شکاف بین نسل‌ها رخ می‌دهد. (برگر و لاکمن، ۱۳۸۷: ۲۳۳)

از میان جامعه‌شناسان معاصر رونالد اینگلهارت در حوزه جامعه‌شناسی ارزش‌ها بر محوری بودن نسل تأکید کرده و دارای دیدگاه نسلی است. در دهه هشتاد اینگلهارت این ایده را مطرح می‌کند که جوامع صنعتی با نوعی دگرگونی ارزشی مواجه هستند. در این جوامع، گرایش به ارزش‌های فرامادی تقویت گردیده است و نسل جدید به ارزش‌های فرامادی اولویت بیشتری می‌دهد. وی در تبیین این دگرگونی ارزشی نسل‌ها به طراحی دو فرضیه پیش‌بینی‌کننده می‌پردازد که عبارت‌اند از:

۱- فرضیه کمیابی که بنابر آن اولویت‌های فرد، بازتاب محیط اجتماعی اقتصادی اوست.

۲- فرضیه اجتماعی شدن که اصل را بر این قرار می‌دهد که ارزش‌های اساسی فرد به شکل گسترده منعکس‌کننده شرایط پیش از بلوغ اوست. (آزاد ارمکی، ۱۳۸۹: ۵۶)

اینگلهارت، حضور مجموعه‌ای از تغییرات در سطح نظام را باعث تغییرات در سطح فردی و به همین ترتیب پیامدهایی برای نظام می‌داند. وی تغییرات در سطح سیستم را توسعه اقتصادی و فناوری، ارضای نیازهای طبیعی به نسبت وسیع‌تری از جمعیت، افزایش سطح تحصیلات، تجارب متفاوت گروه‌های سنی، گسترش ارتباطات جمعی، نفوذ رسانه‌های جمعی و افزایش تحرک جغرافیایی می‌داند. (اینگلهارت و

آبرامسون، ۱۳۷۸: ۵) وی تغییر ارزش در جوامع غرب را پیامد غیرارادی کامیابی اقتصادی - اجتماعی افزایش یافته می‌داند و در این زمینه می‌گوید: "کامیابی اقتصادی افزایش یافته منجر به برآورده شدن بهتر نیازهای بنیانی در سال‌های شکل‌گیری افراد می‌شود (سال‌های آخر نوجوانی) که به نوبه خود منجر به ارزش‌های ماتریالیست کمتر از نسلی به نسل دیگر می‌شود". اینگلهارت ضمن بیان تأثیر کامیابی بر تغییر ارزش، به تأثیر قشربندی اجتماعی توجه می‌کند. از این منظر، خانواده‌های ثروتمند جوانان ماتریالیست کمتری را نسب به خانواده‌های فقیر پرورش می‌دهند. وی همچنین یکی از عوامل تأثیرگذار بر شکاف ارزش‌های نسل‌ها را جهانی‌شدن ارتباطات می‌داند. طبق یافته‌های اینگلهارت اعتماد به یکدیگر با سطوح بالای توسعه اقتصادی متناسب است. رضایت از زندگی، رضایت سیاسی، اعتماد به یکدیگر، میزان زیاد بحث سیاسی و حمایت از نظم اجتماعی موجود همه به همراه هم هستند و نشانه‌های نگرش مثبت به نسبت به جهانی که در آن زندگی می‌کنند را تشکیل می‌دهند. به نظر اینگلهارت، سطوح نسبتاً پایین انتشار رضایت و اعتماد موجب می‌شود شخص به احتمال زیاد نظام سیاسی موجود را نپذیرد. (خالقی فر، ۱۳۸۱: ۱۱۴)

اینگلهارت، معتقد است که تغییر ارزشی، روندی است که از نسلی به نسل دیگر رخ می‌دهد، نه به طور مداوم از سالی به سال دیگر. (یوسفی، ۱۳۸۳: ۴۲) به عقیده وی، اشاعه رسانه‌های جمعی منجر به تغییر ارزش‌ها شده است؛ به طوری که در عصر کنونی، جهانی‌شدن ارتباطات و رسانه‌ها بر شکاف ارزش‌های نسلی تأثیر گذاشته است. لباس‌های متحدالشکل جوانان، موسیقی پاپ و... از نمودهای تأثیر رسانه بر تغییر رفتارها و ارزش‌های نسل کنونی و عدم پای‌بندی به سنت‌های فرهنگی خود است. (همان: ۱۱۴) به عقیده اینگلهارت، نسل بزرگسال در برابر تغییرات بیشتر مقاومت می‌کند و تغییر و دگرگونی در میان گروه‌های جوان‌تر با سهولت بیشتری صورت می‌گیرد. بنابراین با تغییر و تحولات اجتماعی، تفاوت بین نسلی پدید می‌آید که از آن گاه به تعارض یا شکاف نسلی تعبیر می‌شود. (اینگلهارت، ۱۳۷۳: ۱۹)

بنگستون معتقد است که ارزش‌ها حاصل سه سطح اجتماعی هستند:

سطح اول که در آن فرهنگ، مفهومی‌های مطلوب را مشخص می‌کند.

سطح دوم که خانواده و رویکردهای آن ارزش‌ها و اهداف را مشخص می‌کند.

سطح سوم که جنبه‌های اجتماعی فرعی مانند سطح اقتصادی - اجتماعی، دین، نژاد، شغل، سطح آموزش و غیره نمایانگر است.

به عقیده وی، والدین در طبقات اجتماعی و اقتصادی خاص به جامعه‌پذیری ارزش‌های خاص به فرزندانشان توجه نشان می‌دهند. افراد طبقات متوسط در ارزش‌هایشان به رویکرد درونی توجه دارند و از روش نصیحت و راهنمایی استفاده می‌کنند. والدین طبقات پایین از روش خشک (تنبیه) استفاده می‌نمایند. وی گرایش به اعتقادات دینی را عاملی مهم در درونی کردن ارزش‌های والدین می‌داند. وی همچنین یادآور می‌شود که جنسیت عاملی در توجه کم یا زیاد به ارزشی خاص است. (خلیفه، ۱۳۷۸: ۱۰۸-۹۹)

تئوری‌های تبیین‌کننده متغیرهای مستقل اصلی (گرایش خانواده‌ها به رسانه‌های جدید)

بر اساس آرای کاستلز، فرهنگ عصر اطلاعات در چارچوب انتقال نمادها به وسیله واسطه‌های الکترونیک شکل می‌گیرد. این واسطه‌های متنوع با مخاطبان گوناگونی سروکار دارند و مجموعه‌هایی غنی از حیث محتوای نمادین و در قالب متون الکترونیک در اختیارشان قرار می‌دهند. به این ترتیب، این فضای مجازی حاوی اطلاعات متکثر و متنوع به صورت بخشی از واقعیت اجتماعی عصر جدید در می‌آید و دوران قدیم و چارچوب‌های مکانیکی جهان صنعتی را دگرگون ساخته است و ضرورت شناخت این واقعیت اجتماعی جدید نیاز به مطالعه فضای مجازی و قابلیت‌ها و امکانات آن دارد. (کاستلز، ۱۳۹۰: ۱۶)

به اعتقاد کاستلز، جامعه شبکه‌ای تمام دامنه‌های زندگی اجتماعی را در بر گرفته و در چنین جامعه‌ای، افراد همواره در حال ارتباط با یکدیگر هستند تا ساختار اجتماعی را بهبود بخشند. (کاستلز، ۲۰۰۷) به عقیده او شبکه‌ای شدن جامعه امروز معنای همه چیز و هر چیزی را مورد بازاندیشی قرار داده و مفاهیم تازه‌ای را ایجاد کرده است. اقتصاد، فرهنگ، اجتماع و حتی مفاهیم عام تری همچون مکان و زمان در این فرآیند دگرگون شده یا همچنان در حال دگرگونی هستند و معانی و تعاریف نو و جدیدی به خود گرفته‌اند. (عاملی، ۱۳۸۸: ۴) نظریه جامعه شبکه‌ای، تأثیر رسانه‌های جدید را بر همه ابعاد زندگی نشان می‌دهد و مطرح می‌کند که چگونه گرایش به رسانه‌های جدید سبب تغییراتی در حوزه خانواده می‌شود.

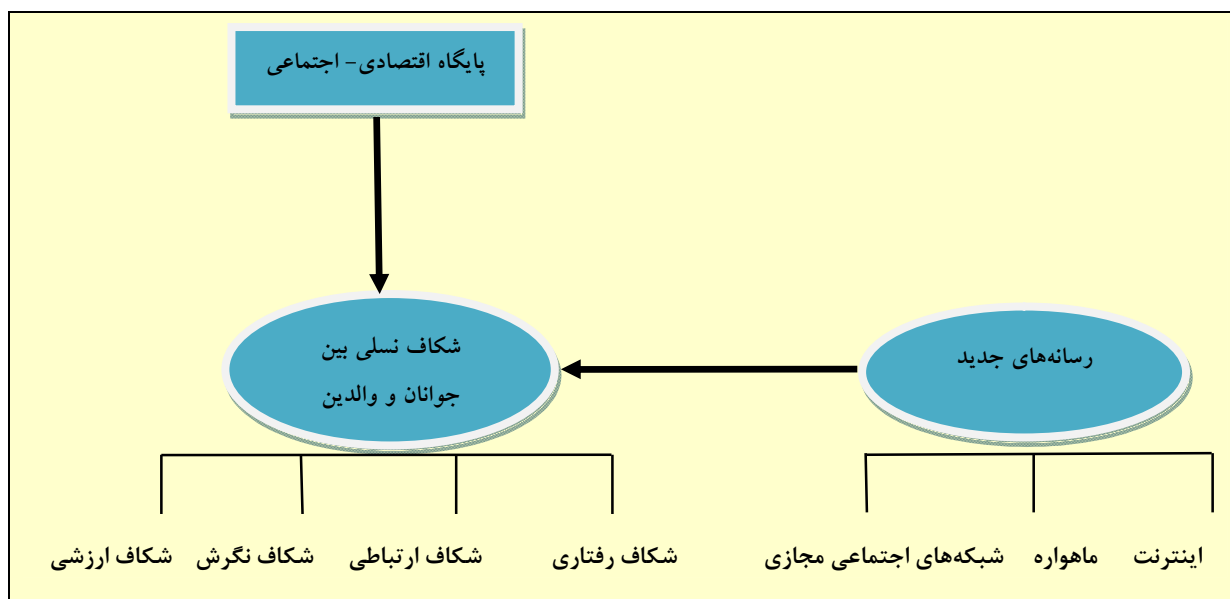
در نهایت بر اساس تئوری کاشت که این پژوهش از آن استفاده می‌کند، رسانه‌های جدید در شکل‌دهی به عقاید، نگرش‌ها، آداب و رسوم و رفتارهای انسان تأثیری اساسی دارند؛ به طوری که در نهایت می‌توانند به بازتعریف این مقولات در نزد مردمان جامعه دست بزنند، چرا که از نقطه نظر تئوری کاشت، استفاده از یک رسانه همگانی از جمله شبکه‌های اجتماعی مجازی، تأثیری بسزا در میزان شکل‌گیری نوعی نگرش نوین در نزد مخاطبین آن رسانه دارد. در واقع بر پایه این تئوری به هر میزان که افراد ساعات بیشتری را در

معرض پیام‌های رسانه‌ای باشند، این رسانه‌ها تأثیر عمیق‌تری را در نگرش‌ها و باورهای آنان خواهند گذاشت.

تئوری‌های تبیین‌کننده متغیرهای مستقل زمینه‌ای (پایگاه اقتصادی - اجتماعی)

اینگلهارت، کامیابی اجتماعی اقتصادی افزایش یافته را علت اصلی تغییر ارزش در جوامع غربی می‌داند و در این باره می‌گوید: "کامیابی اقتصادی افزایش یافته منجر به برآورده شدن بهتر نیازهای بنیانی در سال‌های شکل‌گیری افراد می‌شود (سال‌های آخر نوجوانی) که به نوبه خود منجر به ارزش‌های ماتریالیست کمتر از نسلی به نسل دیگر می‌شود". بر این مبنا، اینگلهارت به تأثیر قشربندی اجتماعی توجه می‌کند. در این منظر خانواده‌های ثروتمند به نظر می‌رسد جوانان ماتریالیست کمتری را نسبت به خانواده‌های فقیر پرورش می‌دهند. بر اساس یافته‌های اینگلهارت، اعتماد به یکدیگر همانند رضایت خانوادگی و خوشبختی با سطوح بالای توسعه اقتصادی متناسب است.

شکل ۱: مدل مفهومی رابطه بین رسانه‌های جدید و شکاف بین نسلی

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه‌های اصلی پژوهش

۱- بین متغیرهای مستقل زمینه‌ای (تئوری پیتر رُسی و رابرت چین: پایگاه اقتصادی - اجتماعی) و متغیر وابسته (تئوری زیمل، برگر و لاکمن و اینگلهارت: میزان شکاف نسلی ارزشی، رفتاری، نگرشی، ارتباطی در خانواده‌ها) رابطه معناداری وجود دارد.

۲- بین متغیرهای مستقل اصلی (تئوری کاستلز: گرایش خانواده‌ها به رسانه‌های جدید: اینترنت، ماهواره، شبکه‌های اجتماعی مجازی) و متغیر وابسته (تئوری زیمل، برگر و لاکمن و اینگلهارت: میزان شکاف نسلی ارزشی، رفتاری، نگرشی، ارتباطی در خانواده‌ها)، رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی پژوهش

۱- بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف ارزشی والدین و فرزندان شهر خلخال تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

۲- بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف نگرشی والدین و فرزندان شهر خلخال تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

۳- بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف رفتاری والدین و فرزندان شهر خلخال تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

۴- بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف ارتباطی والدین و فرزندان شهر خلخال تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش

روش مورد استفاده در این پژوهش، پیمایشی از نوع توصیفی و تبیینی است. همچنین در بخش‌های نظری تحقیق از روش اسنادی (کتابخانه‌ای) استفاده شده است. طرح پژوهش حاضر، مطالعه مقطعی انبوه می‌باشد. تکنیک یا ابزار این پژوهش، «پرسشنامه توأم با مصاحبه و مشاهده» است. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد- جهت شناسایی اعتبار^۱ شاخص‌های پرسشنامه از اعتبار محتوایی صورتی بهره‌گیری و پرسشنامه طراحی شده به تعدادی از اساتید خبره و برگزیده جامعه شناسی داده شد که وفاق آنها در مورد شاخص‌ها، دلیل روشنی بر اعتبار پرسشنامه طراحی شده است. همچنین به دلیل اینکه پرسشنامه این پژوهش از داخل نظریه‌های مطرح، چارچوب نظری و مدل تحلیلی استخراج شده است، دارای اعتبار سازه‌ای است. همچنین جهت بررسی اعتماد^۲، پرسشنامه این پژوهش، تحت آزمون مقدماتی^۳ بر روی یک دهم حجم نمونه قرار گرفته است و پس از کدگذاری و استخراج داده‌ها، آزمون آلفای

---

1 Validity
2 Reliability
3 Pretest

کرونباخ انجام گردید که آلفای به دست آمده بالای ۷۰ درصد است. بنابراین گویه های طراحی شده دارای اعتماد - انسجام درونی - است.

جامعه آماری پژوهش

جامعه آماری این پژوهش کلیه جوانان ۲۰-۲۸ سال شهر خلخال و والدینشان می باشند که بر اساس آمار، تعدادشان ۶۸۴۹ نفر برآورد شده است. حجم نمونه با استفاده از فرمول تعیین حجم نمونه کوکران^۱ محاسبه گردید و حجم نمونه به دست آمده ۳۶۴ نفر است. روش نمونه گیری، تلفیقی از نمونه گیری های خوشه ای چندمرحله ای و سهمیه ای است.

$$N = \text{جامعه آماری}$$

$$n = \text{حجم نمونه} = t = \text{اندازه متغیر در توزیع نرمال که همواره نسبت به سطح احتمال مشخص می شود}$$

$$q = \text{عدم وجود صفت} = \text{وجود صفت} = d = \text{محدوده اطمینان (رفیع پور، ۱۳۷۵: ۲۸۳-۳۷۵)}$$

$$N = 6849 \quad t = 2 \quad p = 0.5 \quad q = 0.5 \quad d = 0.05$$

$$n = \frac{t^2 Pq}{d^2} = 364$$

$$n = \frac{1}{1 + \frac{t^2 pq}{d^2 N}} = 364$$

تعریف نظری و عملیاتی متغیرهای پژوهش

شکاف بین نسلی^۲: طبق تئوری توکل، شکاف نسلی مفهومی است که اختلاف فاحش روانی، اجتماعی و فرهنگی و تفاوت معنادار در بینش و آگاهی، باورها، تصورات، انتظارات، جهت گیری های ارزشی و الگوهای رفتاری میان دو نسل همزمان در یک جامعه را مورد توجه قرار می دهد. (توکل و قاضی نژاد، ۱۳۸۵: ۸۶) در فرهنگ آکسفورد، این مفهوم به عنوان "اختلافی در نگرش یا رفتار جوانان و افراد سالمندتر" تعریف شده است که موجب عدم فهم متقابل آنان از یکدیگر می شود و فرهنگ وبستر نیز آن را به عنوان "اختلافی گسترده در خصالت ها و نگرش های میان نسل ها" تعریف کرده است. (معیدفر، ۱۳۸۳: ۵۶) در این پژوهش پدیده شکاف نسلی با ۴ شاخص کلی شکاف ارزشی، شکاف نگرشی، شکاف رفتاری و

1 Cochran
2 intergenerational gap

شکاف ارتباطی سنجیده می‌شود. برای سنجش متغیر شکاف بین نسلی در بین پاسخ‌گویان از ۲۰ گویه ۵ گزینه‌ای استفاده شده است.

رسانه‌های جدید^۱: طبق تئوری مک کویلز، رسانه‌های جدید مجموعه متمایزی از فناوری ارتباطی است که خصایص معینی را در کنار نو شدن، امکانات دیجیتال و در دسترس بودن وسیع برای استفاده شخص به عنوان ابزارهای ارتباطی، دارا هستند. (McQuail's, 2010) برای سنجش رسانه‌های جدید در این پژوهش از ۳ شاخص استفاده از اینترنت، ماهواره و شبکه‌های اجتماعی مجازی استفاده شده است. برای سنجش متغیر استفاده از رسانه‌های جدید در بین پاسخ‌گویان از ۳ گویه ۵ گزینه‌ای استفاده شده است.

متغیرهای زمینه‌ای یا پایگاه اقتصادی - اجتماعی: طبق تئوری کوئن، به موقعیت‌های اجتماعی و جایگاهی اطلاق می‌شود که فرد در ساختار مرتبه اجتماعی یک گروه در مقایسه با گروه‌های دیگر احراز می‌کند، پایگاه و موقعیت اجتماعی فرد، حقوق و مزایای شخص را تعیین می‌کند. (وثوقی، نیک‌خلق، ۱۳۸۶: ۲۴۷؛ کوئن، ۱۳۸۱: ۸۳) در این تحقیق پایگاه اقتصادی - اجتماعی خانواده‌ها با توجه به شاخص‌هایی چون: درآمد، شغل و تحصیلات سنجیده خواهد شد.

یافته‌های پژوهش

آزمون فرضیه‌های پژوهش

۱. فرضیه اول: بین متغیرهای مستقل زمینه‌ای (تئوری پیتر رُسی و رابرت چین: پایگاه اقتصادی - اجتماعی) و متغیر وابسته (تئوری زیمل، برگر و لاکمن و اینگلهارت: میزان شکاف نسلی ارزشی، رفتاری، نگرشی، ارتباطی در خانواده‌ها) رابطه معناداری وجود دارد.

برای سنجش پایگاه اجتماعی - اقتصادی، ملاک‌ها و شاخص‌های متفاوتی مد نظر قرار گرفته است. در این پژوهش سه شاخص درآمد، شغل و تحصیلات برای پایگاه اجتماعی اقتصادی خانواده‌ها در نظر گرفته شده است. برای این کار پس از دسته بندی درآمد به سه دسته درآمد کمتر از یک میلیون تومان (درآمد کم)، بین یک میلیون تومان تا ۲ میلیون تومان (درآمد متوسط) و بالاتر از ۲ میلیون تومان (درآمد بالا)، آنگاه درآمد با ضریب ۳، شغل با ضریب ۲ و تحصیلات با ضریب ۱ تأثیر داده شد و در نهایت، سه طبقه

اجتماعی - اقتصادی به دست آمد. جدول زیر توزیع فراوانی بر حسب پایگاه اجتماعی - اقتصادی را نشان می دهد.

جدول ۱: توزیع فراوانی بر حسب پایگاه اجتماعی - اقتصادی خانواده ها

پایگاه اجتماعی - اقتصادی	تعداد	درصد
طبقه پایین	۱۶۱	۴۵/۴
طبقه متوسط	۱۰۰	۲۶/۹
طبقه بالا	۱۰۳	۲۷/۶
جمع	۳۶۴	۱۰۰

برای سنجش متغیر شکاف بین نسلی در بین پاسخ گویان از ۲۰ گویه ۵ گزینه ای در سطح فاصله ای استفاده شده است. میانگین شکاف بین نسلی بین ۰ تا ۵ است. نمره ۰ نشان دهنده پایین ترین سطح شکاف نسلی و نمره ۵ نشان دهنده بالاترین سطح شکاف نسلی والدین و فرزندان مورد مطالعه است. با توجه به نتایج جدول، میانگین شکاف بین نسلی ۲/۸۶ است که انحراف معیار آن ۰/۶۵ است. بر اساس آماره های توصیفی جدول زیر می توان گفت شکاف بین نسلی در بین پاسخگویان در حد متوسط رو به بالا می باشد.

جدول ۲: مقایسه میانگین شکاف بین والدین و فرزندان ۲۰-۲۸ سال

شکاف بین نسلی	میانگین شکاف بین نسلی	انحراف معیار	خطای معیار میانگین
شکاف ارزشی	۲/۹۱	۰/۶۱	۰/۰۶۳
شکاف نگرشی	۲/۸۳	۰/۷۰	۰/۰۷۱
شکاف رفتاری	۲/۸۹	۰/۶۴	۰/۰۵۹
شکاف ارتباطی	۲/۷۷	۰/۶۸	۰/۰۶۲
جمع	۲/۸۶	۰/۶۵	۰/۰۵۱

جدول بعد تحلیل واریانس برای آزمون فرضیه رابطه بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی و شکاف بین نسلی را نشان می دهد.

جدول ۳: مقایسه میانگین شکاف بین نسلی بر حسب پایگاه اجتماعی - اقتصادی

تعداد	تعداد	میانگین شکاف بین نسلی	انحراف معیار	خطای معیار میانگین
۱۶۱	۲/۲۴۶۹	۰/۵۵۷۶۱	۰/۰۵۷۶۳	طبقه پایین
۱۰۰	۲/۷۸۳۱	۰/۴۳۶۲۷	۰/۰۴۶۳۷	طبقه متوسط
۱۰۳	۳/۹۳۵۷	۰/۴۳۲۸۲	۰/۰۳۷۵۱	طبقه بالا
۳۶۴	۲/۷۶۲۸	۰/۵۶۲۴۸	۰/۰۳۱۴۴	جمع

جدول ۴: تحلیل واریانس گروه‌های اجتماعی - اقتصادی

Sig	F	Mean square	Df	Sum of square	
۰/۰۰۰	۳۷۱	۱۵,۸۲۷	۲	۳۱/۶۵۳	Between groups
۰/۰۰۰	۱/۶۵	۰/۲۴۲	۳۶۱	۹۴۸/۸۵	within groups
			۳۶۳	۱۱۷/۶۰۱	جمع

با توجه به جدول بالا، از نظر آماری بین شکاف بین نسلی و گروه‌های مختلف پایگاه اجتماعی - اقتصادی اختلاف معنی‌داری در سطح ۰/۰۱ وجود دارد. گروه‌های اجتماعی - اقتصادی بالا با میانگین ۳/۹۳۵۷ بیشترین شکاف نسلی را دارا بودند. گروه‌های اجتماعی - اقتصادی متوسط با میانگین ۲/۷۸۳۱ در گروه دوم و گروه‌های اجتماعی - اقتصادی پایین با میانگین ۲/۲۴۶۹ در گروه سوم شکاف بین نسلی قرار گرفتند. بنابراین، فرضیه رابطه بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی و شکاف بین نسلی مورد تأیید قرار می‌گیرد. جدول بالا نشان می‌دهد که سه طبقه در سه گروه مختلف شکاف بین نسلی قرار دارند.

۲. فرضیه دوم: بین متغیرهای مستقل اصلی (تئوری کاستلز: گرایش خانواده‌ها به رسانه‌های جدید: اینترنت، ماهواره، شبکه‌های اجتماعی مجازی) و متغیر وابسته (تئوری زیمل، برگر و لاکمن و

اینگلهارت: میزان شکاف نسلی ارزشی، رفتاری، نگرشی، ارتباطی در خانواده‌ها) رابطه معناداری وجود داشته باشد.

برای آزمون این فرضیه از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است؛ به طوری که رابطه بین استفاده از رسانه‌های جدید با شاخص شکاف بین نسلی و ابعاد آن بررسی و نتایج آن در جدول ۶ آمده است.

جدول ۵: شاخص‌های میانگین و انحراف معیار استفاده از رسانه‌های جدید در بین والدین و فرزندان

فرزندان		والدین		رسانه‌های جدید
انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	
۲/۳۹	۳/۵۱	۰/۷۲۵	۱/۳۱	اینترنت
۲/۱۹	۲/۸۱	۱/۸۲	۲/۱۸	ماهواره
۱/۷۶	۳/۵۷	۰/۵۶	۱/۳۵	شبکه‌های اجتماعی مجازی
۲/۱۱	۳/۲۹	۱/۰۲	۱/۶۱	میانگین

یافته‌های جدول ۵ نشان می‌دهد که میانگین استفاده والدین از اینترنت در جامعه آماری مورد نظر ۱/۳۱ و میانگین استفاده فرزندان از اینترنت ۳/۵۱ است. بیشترین میانگین استفاده والدین از ماهواره در جامعه آماری مورد نظر ۲/۱۸ و میانگین استفاده فرزندان از ماهواره ۲/۸۱ است. در نهایت میانگین استفاده والدین از شبکه‌های اجتماعی مجازی ۱/۳۵ و میانگین استفاده فرزندان از شبکه‌های اجتماعی مجازی ۳/۵۷ است.

جدول ۶: رابطه بین استفاده از رسانه‌های جدید و شاخص شکاف بین نسلی و ابعاد آن

جمع	استفاده از رسانه‌های جدید		متغیر
۳۶۴	$r= 0/894$	ضریب همبستگی	شکاف ارزشی
	$sig= 0/002$	سطح معنی‌داری	
۳۶۴	$r= 0/699$	ضریب همبستگی	شکاف نگرشی
	$sig= 0/000$	سطح معنی‌داری	
۳۶۴	$r= 0/778$	ضریب همبستگی	شکاف رفتاری
	$sig= 0/001$	سطح معنی‌داری	
۳۶۴	$r= 0/656$	ضریب همبستگی	شکاف ارتباطی
	$sig= 0/000$	سطح معنی‌داری	

همان‌طوری که جدول ۵ نشان می‌دهد رابطه بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف ارزشی بین جوانان و والدین در سطح اطمینان ۹۹ درصد ($\text{sig}= 0/002$) و ضریب همبستگی پیرسون ($r= 0/894$) معنی دار است؛ به طوری که جوانانی که از رسانه‌های جدید استفاده می‌کنند، شکاف ارزشی بیشتری با والدینشان دارند. همچنین رابطه بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف نگرشی جوانان و والدین در سطح اطمینان ۹۹ درصد ($\text{sig}= 0/000$) و ضریب همبستگی پیرسون ($r= 0/699$) معنی دار است، چنان که جوانانی که از رسانه‌های جدید استفاده می‌کنند، شکاف نگرشی بیشتری با والدینشان دارند. ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف رفتاری جوانان و والدین نیز نشان می‌دهد که بین دو متغیر در سطح معنی‌داری ۹۹ درصد ($\text{sig}= 0/001$) با ضریب همبستگی پیرسون ($r= 0/778$) رابطه مستقیم معنی‌داری وجود دارد؛ به این صورت که هر چه استفاده جوانان از رسانه‌های جدید بیشتر می‌شود، شکاف رفتاری بین آنان و والدینشان نیز بیشتر می‌شود. سرانجام اینکه استفاده از رسانه‌های جدید با شکاف ارتباطی بین والدین و جوانان در سطح اطمینان ۹۹ درصد ($\text{sig}= 0/000$) و ضریب همبستگی پیرسون ($r= 0/699$) رابطه دارد؛ یعنی، جوانانی که از رسانه‌های جدید استفاده بیشتری می‌کنند، شکاف ارتباطی بیشتری نسبت به جوانانی دارند که از رسانه‌های استفاده‌ای نمی‌کنند.

آزمون فرضیات فرعی پژوهش

در این بخش جهت بررسی تفاوت میانگین شکاف بین نسلی جوانان و والدین بر حسب استفاده از رسانه‌های جدید از آزمون مقایسه میانگین‌ها استفاده می‌شود. از آنجا که شکاف نسلی در سطح فاصله‌ای سنجیده می‌شود، برای مقایسه دو گروه (جوانان و والدین) از آزمون T-test استفاده شد که نتایج آن در ادامه آورده می‌شود:

فرضیه اول: بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف ارزشی جوانان و والدین شهر خلخال تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۷: مقایسه میانگین و انحراف معیار شکاف ارزشی بر اساس استفاده از رسانه‌های جدید

آزمون			انحراف معیار	میانگین	استفاده از رسانه‌های جدید	
سطح معناداری	درجه آزادی	آماره T				
۰/۰۰۲	۳۵۹	۰/۳۲۱	۰/۷۱۶۸	۳/۳۸	استفاده می‌کند	شکاف ارزشی

آزمون			انحراف معیار	میانگین	استفاده از رسانه‌های جدید	
سطح معناداری	درجه آزادی	آماره T				
۰/۰۰۲	۳۵۹	۰/۳۲۱	۰/۷۱۶۸	۳/۳۸	استفاده می‌کند	شکاف ارزشی
			۰/۴۳۱	۲/۸۳	استفاده نمی‌کند	

بر اساس جدول فوق می‌توان گفت شکاف ارزشی جوانانی که از رسانه‌های جدید استفاده می‌کنند با میانگین ۳,۲۸، بالاتر از جوانانی است که از هیچ کدام از انواع رسانه‌های جدید استفاده نمی‌کنند. یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف ارزشی بین جوانان و والدین شهر خلخال تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه دوم: بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف نگرشی بین جوانان و والدین شهر خلخال تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۸: مقایسه میانگین و انحراف معیار شکاف نگرشی بر اساس استفاده از رسانه‌های جدید

آزمون			انحراف معیار	میانگین	استفاده از رسانه‌های جدید	
سطح معناداری	درجه آزادی	آماره T				
۰/۰۰۰	۳۵۹	۲/۲۱۴	۱/۲۶۱	۴/۵۲	استفاده می‌کند	شکاف نگرشی
			۰/۹۵۴	۲/۳۳	استفاده نمی‌کند	

بر اساس جدول فوق می‌توان گفت شکاف نگرشی جوانانی که از رسانه‌های جدید استفاده می‌کنند با میانگین ۴,۳۸، بالاتر از جوانانی است که از هیچ‌کدام از انواع رسانه‌های جدید استفاده نمی‌کنند. یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف نگرشی بین جوانان و والدین شهر خلخال تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه سوم: بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف رفتاری بین جوانان و والدین شهر خلخال تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۹: مقایسه میانگین و انحراف معیار شکاف رفتاری بر اساس استفاده از رسانه‌های جدید

آزمون			انحراف معیار	میانگین	استفاده از رسانه‌های جدید	
سطح معناداری	درجه آزادی	آماره T				
۰/۰۰۱	۳۵۹	۲/۵۳۱	۰/۸۹	۴/۹۱	استفاده می‌کند	شکاف رفتاری
			۱/۳۹	۲/۳۶	استفاده نمی‌کند	

بر اساس جدول فوق می‌توان گفت شکاف رفتاری جوانانی که از رسانه‌های جدید استفاده می‌کنند با میانگین ۴,۹۱، بالاتر از جوانانی است که از هیچکدام از انواع رسانه‌های جدید استفاده نمی‌کنند. یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف رفتاری بین جوانان و والدین شهر خلخال تفاوت معناداری وجود دارد.

فرضیه چهارم: بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف ارتباطی بین جوانان و والدین شهر خلخال تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۱۰: مقایسه میانگین و انحراف معیار شکاف ارتباطی بر اساس استفاده از رسانه‌های جدید

آزمون			انحراف معیار	میانگین	استفاده از رسانه‌های جدید	
سطح معناداری	درجه آزادی	آماره T				
۰/۰۰۰	۳۵۹	۲/۰۱۴	۰/۷۲۳	۳/۸۹	استفاده می‌کند	شکاف ارتباطی
			۰/۷۰۲	۲/۶۴	استفاده نمی‌کند	

بر اساس جدول فوق می‌توان گفت شکاف ارتباطی جوانانی که از رسانه‌های جدید استفاده می‌کنند با میانگین ۳,۸۹، بالاتر از جوانانی است که از هیچکدام از انواع رسانه‌های جدید استفاده نمی‌کنند. یافته‌های جدول فوق نشان می‌دهد که بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف ارتباطی بین جوانان و والدین شهر خلخال تفاوت معناداری وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف بررسی رابطه استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف بین نسلی جوانان و والدین شهر خلخال انجام شد. نتایج نشان می‌دهد که میزان شکاف بین نسلی جوانان و والدین شهر خلخال متوسط رو به بالا می‌باشد (۲,۸۶ از ۵) و میزان استفاده والدین و فرزندان از رسانه‌های جدید دارای تفاوت معنی‌داری است؛ به گونه‌ای که میانگین استفاده والدین از اینترنت در جامعه آماری مورد نظر ۱/۳۱ و میانگین استفاده فرزندان از اینترنت ۳/۵۱ است. بیشترین میانگین استفاده والدین از ماهواره در جامعه آماری مورد نظر ۲/۱۸ و میانگین استفاده فرزندان از ماهواره ۲/۸۱ است و در نهایت میانگین استفاده والدین از شبکه‌های اجتماعی مجازی ۱/۳۵ و میانگین استفاده فرزندان از شبکه‌های اجتماعی مجازی ۳/۵۷ است. یافته‌ها بیانگر این است که بین میزان استفاده والدین و فرزندان از رسانه‌های جدید و شکاف بین نسلی رابطه معنی‌داری وجود دارد. در این پژوهش تعداد ۵ فرضیه مورد آزمون قرار گرفت که نتایج آن به شرح زیر است:

براساس فرضیه اول، بین پایگاه اقتصادی- اجتماعی خانواده‌های شهر خلخال و شکاف بین نسلی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. برای تشخیص پایگاه اجتماعی- اقتصادی از چند متغیر مانند نوع مسکن، تحصیلات والدین، شغل پدر، میزان درآمد و میزان مخارج ماهیانه استفاده شد. گروه‌های اجتماعی- اقتصادی بالا با میانگین ۳/۱۰ بیشترین شکاف نسلی را دارا بودند. گروه‌های اجتماعی- اقتصادی متوسط با میانگین ۲/۸۹ در گروه دوم و گروه‌های اجتماعی- اقتصادی پایین با میانگین ۲/۳۷ در گروه سوم شکاف بین نسلی قرار گرفتند. این نتیجه نشان می‌دهد که با افزایش پایگاه اجتماعی- اقتصادی خانواده‌ها شکاف بین نسلی نیز افزایش می‌یابد و برعکس. در این زمینه می‌توان گفت خانواده‌های طبقات پایین به دلیل عدم دسترسی به تکنولوژی‌های جدید، زمان بیشتری را با فرزندان و جوانان خویش سپری می‌کنند و فرآیند انتقال ارزش‌ها به سهولت انجام می‌شود، در صورتی که در خانواده‌های با پایگاه اجتماعی- اقتصادی بالا به دلیل دسترسی آسان به رسانه‌های جدید و مجازی شدن خانواده امکان گفتگو بین نسل‌ها ایجاد نمی‌شود و فرآیند انتقال ارزش‌ها دچار اختلال می‌گردد. این نتیجه با نتایج تحقیق آزاد ارمکی (۱۳۸۹) مبنی بر این که افراد تحصیل کرده نسبت به سایر افراد، بیشتر فرامادی هستند مطابقت دارد.

فرضیه دوم درباره رابطه بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف ارزشی جوانان و والدین شهر خلخال بود که در تجزیه و تحلیل این فرضیه رابطه معنی‌داری تأیید گردید و مشخص شد که افرادی که از رسانه‌های

جدید استفاده می‌کنند، در برخورداری از ارزش‌های اجتماعی، سیاسی و فرهنگی شکاف زیادی با والدینشان دارند. نتایج ضریب همبستگی پیرسون ($\text{Pearson Correlation} = 0/894$) نشان می‌دهد که بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف ارزشی جوانان و والدین شهر خلخال رابطه معنی داری وجود دارد. همچنین، مقدار آزمون T نشان می‌دهد که شکاف ارزشی جوانانی که از رسانه‌های جدید استفاده می‌کنند (۳/۲۸) از جوانانی که از رسانه‌های جدید استفاده نمی‌کنند (۲/۸۳) بیشتر است. در این مورد می‌توان گفت رسانه‌ها کارکردهای متفاوتی همانند انتقال ارزش‌ها و هنجارها را بر عهده دارند. آنها گاهی سبب تغییر در الگوهای سنتی جامعه می‌شوند و با ترویج ارزش‌ها و هنجارهای جدید، الگوهای نسل پیش را به چالش می‌کشند. در حال حاضر، به دلیل فراملی شدن رسانه‌ها و دسترسی آسان به شبکه‌های اجتماعی مجازی و در نتیجه، آگاهی نسل جدید از جدیدترین الگوها و شیوه‌های رفتاری، فرهنگ و ارزش‌های سنتی جامعه دچار دگرگونی شده و همین امر، عامل مهمی در ایجاد شکاف ارزشی است.

نتایج حاصل از پژوهش برای فرضیه سوم ضریب همبستگی ($\text{Pearson Correlation} = 0/699$) را برای رابطه استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف نگرشی جوانان و والدین شهر خلخال نشان داد. این نتیجه گویای آن است که بین این دو متغیر همبستگی مستقیم وجود دارد؛ یعنی، با افزایش میزان استفاده از رسانه‌های جدید، شکاف نگرشی بین نسل جوانان و والدین نیز افزایش می‌یابد و برعکس. همچنین، مقدار آزمون T نشان می‌دهد که شکاف نگرشی جوانانی که از رسانه‌های جدید استفاده می‌کنند (۴/۵۲) از جوانانی که از رسانه‌های جدید استفاده نمی‌کنند (۲/۳۳) بیشتر است. بنا بر دیدگاه گیدنز، افزایش کنش متقابل الکترونیکی ارزش‌ها و نگرش‌های سنتی را تغییر داده است. گسترش کاربرد اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی به عنوان بخشی از فرایند جهانی شدن در شکل‌گیری معانی اجتماعی در نسل جوان تأثیر نقش داشته و سبب تغییر نگرش‌های نسل جدید شده است.

بر اساس فرضیه چهارم بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف رفتاری جوانان و والدین شهر خلخال رابطه معنی داری وجود دارد که در تجزیه و تحلیل آماری این فرضیه رابطه معنی داری تأیید گردید و مشخص شد که جوانانی که از رسانه‌های جدید استفاده بیشتری می‌کنند، در رفتارهای خود در زندگی روزمره شکاف بیشتری با والدینشان دارند. نتایج ضریب همبستگی پیرسون ($\text{Pearson Correlation} = 0/778$) نشان می‌دهد که بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف رفتاری جوانان و والدین شهر خلخال رابطه معنی داری وجود دارد. همچنین، مقدار آزمون T نشان می‌دهد که شکاف رفتاری جوانانی که

از رسانه‌های جدید استفاده می‌کنند (۴/۹۱) از جوانانی که از رسانه‌های جدید استفاده نمی‌کنند (۲/۳۶) بیشتر است. رونالد اینگه‌هارت معتقد است که تغییر ارزشی، روندی است که از نسلی به نسل دیگر رخ می‌دهد، نه به‌طور مداوم از سالی به سال دیگر. همچنین گسترش رسانه‌های جدید، به تغییر ارزش‌ها منجر شده است؛ به‌طوری که در عصر کنونی، جهانی شدن ارتباطات و رسانه‌ها بر شکاف ارزش‌های نسلی اثر گذاشته است. نوع لباس‌های جوانان و ذائقه‌های موسیقایی جدید، از نمودهای تأثیر رسانه‌ها بر تغییر رفتارها و ارزش‌های نسل کنونی و پایبند نبودن آنها به سنت‌های فرهنگی است.

در نهایت، نتایج به دست آمده از فرضیه پنجم نشان داد بین استفاده از رسانه‌های جدید و شکاف ارتباطی جوانان و والدین شهر خلخال رابطه معنی‌داری دارد. با توجه به مثبت بودن علامت ضریب همبستگی پیرسون ($Pearson\ Correlation = 0/656$) بین دو متغیر رابطه مستقیم برقرار است؛ یعنی، با افزایش یکی دیگری نیز افزایش می‌یابد. همچنین، مقدار آزمون T نشان می‌دهد که شکاف ارتباطی جوانانی که از رسانه‌های جدید استفاده می‌کنند (۳/۸۹) از جوانانی که از رسانه‌های جدید استفاده نمی‌کنند (۲/۶۴) بیشتر است. این نتیجه بیانگر آن است که جوانانی که دسترسی بیشتری به رسانه‌های جدید دارند و بیشتر اوقات خود را در شبکه‌های اجتماعی مجازی سپری می‌کنند، در ارتباطات روزمره خود نسبت به جوانانی که دسترسی کمتری به این رسانه‌ها دارند شکاف ارتباطی بیشتری با والدینشان دارند. این نتیجه با یافته‌های نوغانی و دیگران (۱۳۹۱) مطابقت دارد. آنان نیز در تحقیقات خود به این نتیجه رسیدند که هرچه میزان استفاده از شبکه‌های مجازی در فضای خانواده بیشتر باشد، تعاملات کاهش می‌یابد و سرمایه اجتماعی پیوندی در خانواده رو به زوال می‌رود. در این مورد می‌توان گفت در عصر کنونی با ظهور اینترنت و فن‌آوری‌های ارتباطات و اطلاعات به ویژه اینترنت، فضای ارتباطات و اثرگذاری آنها بسیار افزایش یافته است؛ به‌طوری که ما هم‌اکنون، تحت تأثیر این رسانه‌های نوین هستیم. به عبارتی، مخاطبان جهانی رسانه‌ها و نسل‌های کنونی، در معرض انتشار و نمایش پیام‌های متنوع رسانه‌ای قرار دارند و پیام‌هایی دریافت می‌کنند که می‌تواند سنت‌ها و الگوهای فرهنگی و اجتماعی و نسلی جوامع و همچنین روابط نسلی آنها را دستخوش چالش و دگرگونی کند.

پیشنادهای پژوهش

۱- با توجه به وجود شکاف ارتباطی بین جوانان و والدین، پیشنهاد می‌شود از طریق برگزاری دوره‌های آموزش خانواده و ارتقای آگاهی‌ها و مهارت‌های اجتماعی والدین، توجه آنان را به شرایط و احساسات جوانان معطوف و موجبات تفاهم نسلی فراهم گردد.

۲- شکاف موجود دیگر در نگرش نسل جوان و والدین نسبت به مسائل مهم زندگی است. آموزش‌های رسانه‌ای و استفاده از ابزار شبکه‌های اجتماعی مجازی می‌تواند در همسو کردن نگرش‌های جوانان و والدین مؤثر واقع گردد.

۳- شبکه‌های اجتماعی مجازی، ابزار مفیدی است که به کارگیری و آشنایی نسل گذشته با این ابزار، نوع تعامل و ارتباط بین نسلی را کاهش می‌دهد و به دستیابی نقاط مشترک در این حوزه کمک می‌کند. آنچه که مهم به نظر می‌رسد، وجود تفاوت‌های بیشتر به جای نقطه‌های مشترک است که با بهره‌جویی و به روز نمودن آن، می‌توان زمینه‌های نزدیکی و کاهش شکاف نسلی را فراهم کرد.

۴- شناخت رسانه‌های جدید و آگاهی از فرصت‌ها و تهدیدات آن بسیار اهمیت دارد. لذا باید به عواملی که دارای تأثیرات مفید یا سوء بر روابط بین جوانان و والدین است، توجه خاص شود. در این زمینه ارائه برنامه‌های آموزشی برای خانواده‌ها در زمینه آثار نامطلوب استفاده از رسانه‌های جدید می‌تواند زمینه‌های پیوند بین نسلی را فراهم آورد.

۵- ضروری است ابتدا نظر سنجی‌هایی در مورد رسانه‌های جدید صورت گیرد تا خواسته‌ها و نیازهای نسل جدید، اولویت‌بندی شود و بر مبنای آنها برنامه‌ریزی‌های خاص جهت منطبق سازی بینش‌های بین نسلی انجام گیرد.

منابع

- آزاد ارمکی، تقی (۱۳۸۹) *جامعه‌شناسی نسلی در ایران: جامعه‌شناسی مناسبات بین نسلی*. چاپ اول، تهران: نشر علم
- احمدی، حمیرا؛ احمدی، شیوا و باقرآبادی، روح الله (۱۳۹۳) "تأثیر جهانی شدن و نقش رسانه‌ها در افزایش شکاف نسلی خانواده‌ها". اولین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روانشناسی آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی ایران. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سروش حکمت مرتضوی
- اینگلهارت، رونالد (۱۳۷۳) *تحول فرهنگی در جامعه پیشرفته صنعتی*. مریم وتر. تهران: نشر کویر
- اینگلهارت، رونالد و آبرامسون، پل، آر. (۱۳۷۸) "امنیت اقتصادی و دگرگونی ارزشی". شهناز شفیغ‌خانی. نامه پژوهش. شماره چهاردهم و پانزدهم.
- برگر، پیتر و لاکمن، تامس (۱۳۸۷) *ساخت اجتماعی واقعیت*. فریبرز مجیدی. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی
- حقیقتیان، منصور و غفاری، عباس (۱۳۸۹) "بررسی علل شکاف نسل‌ها در بین دانش‌آموزان متوسطه شهر لامرد". فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد شوشتر. سال چهارم، پیش شماره هشتم.
- خالقی‌فر، مجید (۱۳۸۱) "بررسی ارزش‌های مادی / فرامادی دانشجویان دانشگاه‌های تهران، عوامل موثر بر آن و روابط آن با برخی از نشانگان فرهنگی". پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.
- خلیفه، عبدالطیف محمد (۱۳۷۸) *بررسی روان‌شناختی تحول ارزش‌ها*. سیدحسین سیدی. مشهد: انتشارات آستان قدس رضوی
- دانایی، نسرین (۱۳۸۴) "نقش والدین در مسئولیت‌پذیری نوجوانان". روزنامه همشهری، شماره ۳۸۱۳.
- رابینگتن، ارل و واینبرگ، مارتین (۱۳۸۲) *رویکردهای نظری هفتگانه در بررسی مسائل اجتماعی*. رحمت الله صدیق سروستانی. تهران: دانشگاه تهران
- رفیع پور، فرامرز (۱۳۷۵) *کندوکاوها و پنداشته‌ها*. تهران: شرکت سهامی انتشار

- زمانیان، علی (۱۳۸۷) تغییرات بنیادین نهاد خانواده در چند دهه اخیر در ایران. چاپ اول، تهران: معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی
- صبوری خسروشاهی، حبیب (۱۳۹۳) "تفاوت بین نسلی در خانواده". مطالعات علوم اجتماعی ایران. سال دهم، شماره چهل و دوم.
- عاملی، سعید رضا (۱۳۸۸) شبکه های علمی مجازی. تهران: پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی
- کاستلز، مانوئل (۱۳۹۰) عصر اطلاعات، اقتصاد، جامعه و فرهنگ (ظهور جامعه شبکه ای). احمد علیقلیان و افشین خاکباز. چاپ هفتم، تهران: انتشارات طرح نو
- کوزر، لوئیس (۱۳۸۷) زندگی و اندیشه بزرگان جامعه‌شناسی. محسن ثلاثی. تهران: انتشارات علمی و فرهنگی
- کوئن، بروس (۱۳۸۱) مبانی جامعه‌شناسی. غلامعباس توسلی و رضا فاضل. تهران: انتشارات سمت
- محمد پور، سارا و آزادی نژاد، محمد رضا (۱۳۹۲) "بررسی تأثیر رسانه های الکترونیکی (ایترنت) در ایجاد شکاف بین فرزندان و والدین تهرانی". مجله مطالعات رسانه‌ای. سال هشتم. شماره بیست و دوم.
- معیدفر، سعید (۱۳۸۳) "شکاف نسلی یا گسست فرهنگی". نامه علوم اجتماعی. شماره ۲۴.
- میرساردو، طاهره و صداقت، مستوره (۱۳۸۸) نقش نهادهای اجتماعی، خانواده و زنان در پیوند نسل‌ها. تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی جهاد دانشگاهی.
- نوغانی، محسن و چرخ زرین، مرتضی (۱۳۹۱) "بررسی تأثیر فیس‌بوک بر سرمایه اجتماعی پیوندی و پل زنده در بین جوانان". فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان. سال چهارم. شماره دوازدهم.
- وثوقی، منصور و نیک خلق، علی اکبر (۱۳۸۶) مبانی جامعه‌شناسی. تهران: نشر بهینه
- یوسفی، نریمان (۱۳۸۳) شکاف بین نسل‌ها؛ بررسی نظری و تجربی. تهران: نشر پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی جهاد دانشگاهی.
- Duncan, Steve (2001) "Is there a Generation Gap?". Montana state university communication services, department of health and human development.

- Jacobsen, R. Brook and Berry, Kenneth, j. et al, (1975) "**An empirical test of the Generation gap: a comparative interfamily study**". Journal of Marriage and the family. vol. 37.
- McQuail's, Denis (2010) **McQuail's Mass Communication Theory**. Sage Publications. sixth edition.
- Putnam, R. (2000) **Bowling Alone, the collapse and Revival of American community**. NewYork: simon and schuster.
- Schonpflug, ute (2001) "**intergenerational transmission of values**". Journal of cross-cultural psychology. vol. 32, N. 2.
- Smith, Hillary et al. (2002) "**The Generation Gap: Managing Technology-mediated Personal Social Networks**". Chimera, Institute for Socio technical Innovation and Research. No. 2.

Sociological Study of the Relationship between New Media and Inter-Generational Gap between 20-28 Year Old Youth and their Parents

Zahra Hazrati Someeh

Ph.D., Assistant Professor in Sociology, Islamic Azad University, Central Tehran Branch

Mohammad Rahimi

Ph.D. Student in Sociology, Islamic Azad University, Central Tehran Branch and Lecturer of Islamic Azad university, khalkhal Branch

Received: 13 Dec. 2015

Accepted: 27 Jan. 2016

This study aimed to investigate the relationship between use of new media and intergenerational gap between young people and their parents in the city of Khalkhal. The theoretical framework of this study based on the theory of value change Ingelhart, Berger and Luckmann's sociology of knowledge, individualism Georg Simmel and levels is worth Bngstvn. This research method is descriptive and explanatory survey and the techniques of questionnaire and interview and observation- that has face validity and construct validity and reliability (Cronbach's alpha of 70%) - were used to collect data. All 20-28 year old youth of Khalkhal and their parents (6489 persons) are the study population. The sample size of 364 was calculated by Cochran. Sampling and compilation of multi-stage cluster sampling is quota. The following results have been achieved based on the research hypotheses: The use of new media (independent variable) and the value gap, the gap attitudinal, behavioral gap and communication gap. There was a significant difference (0.01) in the generation gap among various groups of different socio-economic status and highSES groups had an average of 3.9357 greatest inter generational gap.

Keywords: New Media, Value gap, Attitude Gap, Behavioral Gap and Communication gap